ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2011:25
ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Kv Järnlodet 16

Uppland, Norrtälje socken,
Norrtälje kommun, del av RAÄ Norrtälje 42:1

Annica Ramström

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2011 Arkeologgruppen

Arkeologgruppen rapport 2011:25
Författare Annica Ramström
Grafisk form och layout Nina Balknäs

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Gävle 2011.
Medgivande 2011/1156.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 4
Inledning 5
Bakgrund 5
Syfte och målsättning 5
Metod 5
Resultat 6
Tolkning 7
Utvärdering 7
Administrativa uppgifter 9
Bilagor 10
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar 10

Sammanfattning

Inför nybyggnation inom fastigheten Järnlodet 16 i Norrtälje stad och kommun genomförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk förundersökning av berörd yta.

Undersökningsområdet som uppgick till cirka 1200m2 används idag uteslutande som parkeringsplats och omgärdas mot norr och öster av en tegelstensmur.

När de ytor som bedömdes vara störda eller borttagna av andra skäl blev undersökningsområdet 850 m^2 stort. Inom den ytan togs sex stycken schakt och ytor upp om sammanlagt cirka 100 m^2.

Samtliga schakt visade en likartad stratigrafi. Under asfalten fanns ett 0,2 meter tjockt bärlager av grus. Under detta fanns ett 0,7 meter påfört lager med grus, sand och småsten. Under detta fanns den orörda leran. I två av schakten fanns tunna rester efter ett bortschaktat kulturlager, tjockleken på dessa uppgick till någon centimeter men visar att det tidigare funnits kulturlager på platsen. Inga fynd gjordes.

Figur 1. Norrtälje i förhållande till närliggande orter. Norrtälje markerat med rött.

Arkeologgruppens bedömning är att inget av arkeologiskt eller antikvariskt intresse finns bevarat inom undersökningsområdet.

Inledning

Inför nybyggnation inom fastigheten Järnlodet 16 i Norrtälje stad och kommun genomförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk förundersökning av berörd yta. Kvarteret ligger inom gränsen för fornlämningen Norrtälje 42:1 som utgörs av stadslager och det fanns därför risk att nybyggnationen skulle komma att beröra äldre kulturlager och bebyggelselämningar. Undersökningen genomfördes under hösten 2011 av Annica Ramström och Therese Ekholm

Undersökningsområdet som uppgick till cirka 1200m2 används idag uteslutande som parkeringsplats och omgärdas mot norr och öster av en tegelstensmur. En liten del av undersökningsområdet låg utanför muren och används som parkeringsfickor mot Kyrkogatan.

Bakgrund

Kvarteret Järnlodet är beläget i de centrala delarna av Norrtälje stad, på den norra sidan om ån, strax intill kyrkan. Då få arkeologiska undersökningar har genomförts på den norra sidan om ån fanns endast ett litet underlagsmaterial att tillgå. De undersökningar som genomförts visar på två ytterligheter, antingen har ytorna varit urschaktade och inget av antikvariskt intresse har funnits bevarat, eller så har ytorna varit välbevarade.

Syfte och målsättning

I enlighet med Länsstyrelsens kravspecifikation var syftet med den arkeologiska förundersökningen att ta fram ett fullgott underlag för Länsstyrelsens bedömning av exploateringens tillåtlighet enligt KML. Förundersökningen skulle därför visa på kunskapspotentialen och de krav som skulle kunna ställas vid en eventuell slutundersökning. Undersökningens målsättning var att fastställa och beskriva eventuella kulturlagrets karaktär, tidsställning, omfattning, sammansättning och komplexitet.

Metod

För att klargöra eventuell förekomst av kulturlager och/eller anläggningar inom undersökningsområdet togs ytor och schakt upp med hjälp av grävmaskin. Schakt och ytor banades av skiktvis tills eventuella kulturlager eller orörd mark påträffades.

Ytor och schakt mättes in för hand, fotograferades och beskrevs skriftligt.

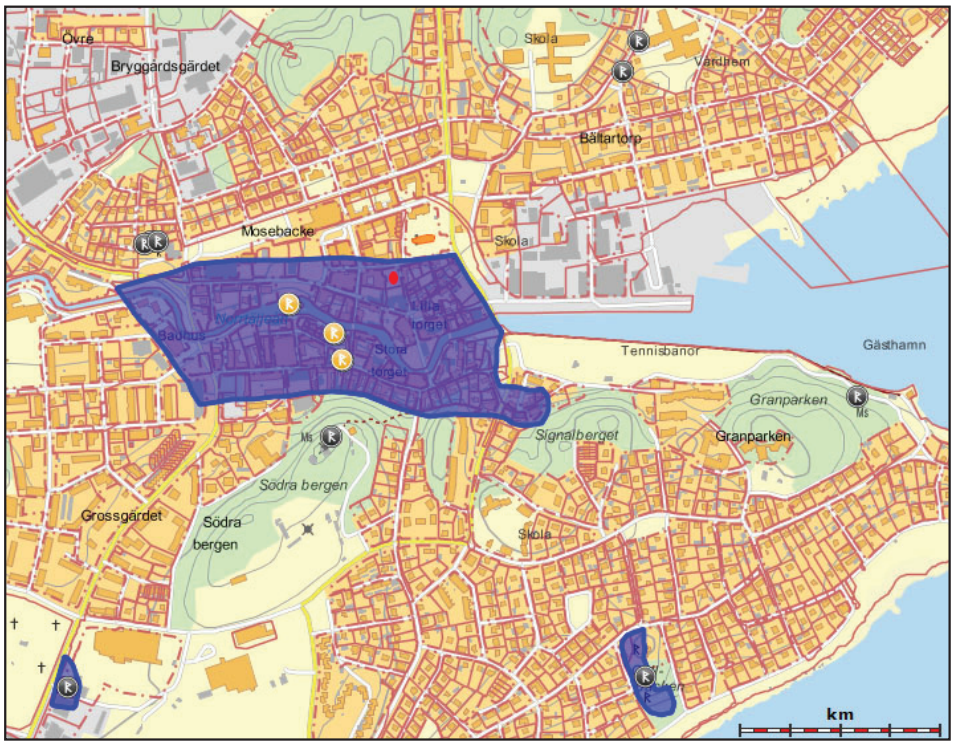

Figur 2. Stadens fornlämningsområde, Norrtälje 42:1. Området för undersökningen markerat med rött.

Resultat

Av den 1200 m^2 stora ytan kunde 135 m^2 räknas bort där det förekommit ett ras i samband med byggandet av det garage som fanns söder om undersökningsområdet. Ytterligare 165 m^2 kunde räknas bort för en sammanhängande nedgrävning av dagvattenbrunnar.

Efter samråd med Länsstyrelsen i Stockholm bestämdes att ytan utanför muren inte skulle förundersökas då det dels gick ett flertal kabelschakt i ytan, dels att hela parkeringsplatsen inte ägdes av fastighetsägaren utan ungefär hälften ägdes av kommunen. Den yta som skulle bli kvar bedömdes som ringa i jämförelse med den stora sammanhängande ytan innanför den norra muren.

När ovanstående ytor räknats av blev det resterande undersökningsområdet 850 m^2 stort. Inom den ytan togs sex stycken schakt och ytor upp om sammanlagt cirka 100 m^2.

Samtliga schakt visade en likartad stratigrafi. Under asfalten fanns ett 0,2 meter tjockt bärlager av grus. Under detta fanns ett 0,7 meter påfört lager med grus, sand och småsten. Under detta fanns den orörda leran. I två av schakten fanns tunna rester efter ett bortschaktat kulturlager, tjockleken på dessa uppgick till någon centimeter men visar att det tidigare funnits kulturlager på platsen. Inga fynd gjordes.

Tolkning

Hela ytan har vid något tillfälle, kanske i samband med det ovan beskrivna raset på 1970-talet schaktats av och nya massor har förts på. Schaktningsarbetena har gjorts grundligt vilket medfört att endast tunna stråk av kulturlager bevarats i vissa av schakten.

Arkeologgruppens bedömning är att inget av arkeologiskt eller antikvariskt intresse finns bevarat inom undersökningsområdet.

Utvärdering

Den arkeologiska förundersökningen inom kvarteret Järnlodet 16 har till stora delar följt den arbetsprocess som finns angiven i undersökningsplan och kravspecifikation. De avvikelser som gjorts redovisas nedan.

Den metod som fanns uppställd i undersökningsplanen följdes i princip, det som kom att förändras var att färre ytor togs upp och istället drogs schakt. Denna förändring kom sig av att redan när första ytan togs upp fattades det misstankar om att ytan kunde vara avschaktad i sin helhet. Detta föranledde till att istället försöka hitta ytor inom undersökningsområdet som inte var avschaktade. Redan i undersökningsplanen klargjordes att det var svårt att göra en kostnadsberäkning av ytan då så lite av Norrtäljes arkeologiska historia var känd norr om ån. Kostnadsberäkning gjordes utifrån möjligheten att stora delar av ytan skulle bestå av orörda kulturlager och konstruktioner, när så inte var fallet avslutades grävningen betydligt tidigare.

I och med utfallet av undersökningen kom de delar som berör lager-, konstruktions-, och anläggningsgrävning att falla bort.

Syfte med undersökningen förblev det samma och Arkeologgruppen anser sig med denna rapport ha givit Länsstyrelsen i Stockholms län ett fullgott underlag för vidare bedömning av ärendet. Arkeologgruppen har fastställt och tolkat de lämningar som återfanns samt försökt sätta in dem i ett sammanhang.

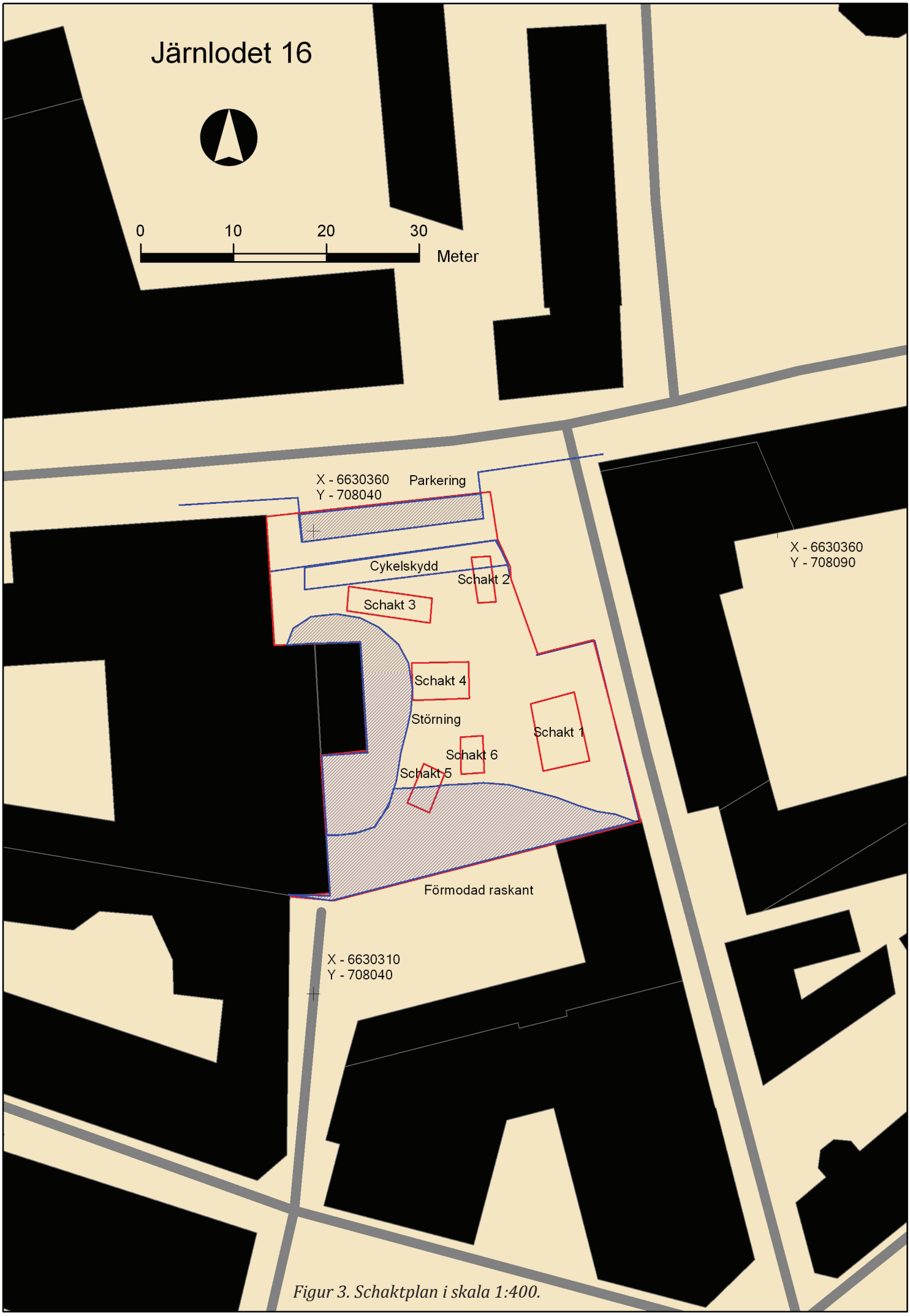

Figur 3. Schaktplan i skala 1:400.

Administrativa uppgifter

Landskap: Uppland
Län: Stockholms län
Kommun: Norrtälje kommun
Socken: Norrtälje socken
Fastighet: Järnlodet 16

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2011_22
Länsstyrelsens diarienummer: 431-12149-2011
Projektnr: 2011_22
Fornlämningsnr: Del av Norrtälje 41:1

Projektgrupp:
Annica Ramström och Therese Ekholm
Personal:

Undersökningstid: 201-11-21 – 201-11-23
Undersökt yta: Cirka 100 m^2
Läge: Ekonomiska kartan, blad 11J 6c
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

-

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. *Schaktbeskrivningar*

Schakt 1

Storlek: 7,5 x 5 meter
Riktning: Nord-syd
Djup: 1-2,5 meter

Beskrivning: Under 0,1 meter asfalt fanns ett bärlager som var 0,2 meter tjockt. Under bärlagret fanns ett 0,7 meter tjockt påfört lager bestående av grus, sand och sten. Lagret är inte avsatt på platsen utan hitforslat. I botten fanns lera. I den norra delen gjordes ett djupschakt ner till 2-2,5 meter. Inget av antikvariskt intresse fanns i schaktet.

Schakt 2

Storlek: 5 x 2,5 meter
Riktning: Nord-syd
Djup: 0,7-2,0 meter

Beskrivning: Under 0,1 meter asfalt fanns ett bärlager som var 0,2 meter tjockt. Under bärlagret fanns ett 0,7 meter tjockt påfört lager bestående av grus, sand och sten. Lagret är inte avsatt på platsen utan hitforslat. I botten fanns lera. I den norra delen gjordes ett djupschakt ner till 2 meter. Inget av antikvariskt intresse fanns i schaktet.

Schakt 3

Storlek: 9 x 2,5 meter
Riktning: Öst-väst
Djup: 1,2 meter

Berskrivning: Under 0,1 meter asfalt fanns ett bärlager som var 0,2 meter tjockt. Under bärlagret fanns ett 0,7 meter tjockt påfört lager bestående av grus, sand och sten. Lagret är inte avsatt på platsen utan hitforslat. Mellan det påförda lagret och bottenlagret hittades en modern värmematta. I botten fanns lera. Mot lerbotten syntes fläckvisa rester efter ett bortschaktat kulturlager. Djupet på de resterna var 0,01 meter. Inget av antikvariskt intresse fanns i schaktet.

Schakt 4

Storlek: 6 x 4 meter
Riktning: Öst-väst
Djup: 1 meter

Beskrivning: Under 0,1 meter asfalt fanns ett bärlager som var 0,2 meter tjockt. Under bärlagret fanns ett 0,7 meter tjockt påfört lager bestående av grus, sand och sten. Lagret är inte avsatt på platsen utan hitforslat. Mot lerbotten syntes fläckvisa rester efter ett bortschaktat kulturlager. I botten fanns lera. Inget av antikvariskt intresse fanns i schaktet.

Bilaga 1. *Schaktbeskrivningar*

Schakt 5

Storlek: 4,5 x 2,5 meter
Riktning: Nordost-Sydväst
Djup:1 meter

Beskrivning: Under 0,1 meter asfalt fanns ett bärlager som var 0,2 meter tjockt. Under bärlagret fanns ett 0,7 meter tjockt påfört lager bestående av grus, sand och sten. Lagret är inte avsatt på platsen utan hitforslat. Bland massorna fanns också vad som tolkas som syll-stenar dumpade. I botten fanns lera. I den södra halvan av schaktet syntes resterna efter ett tidigare ras.

Schakt 6

Storlek: 4 x 2,5 meter
Riktning: Nord-syd
Djup: 1 meter

Beskrivning: Under 0,1 meter asfalt fanns ett bärlager som var 0,2 meter tjockt. Under bärlagret fanns ett 0,7 meter tjockt påfört lager bestående av grus, sand och sten. Lagret är inte avsatt på platsen utan hitforslat. I botten fanns lera. Inget av antikvariskt intresse fanns i schaktet.

Arkeologgruppen AB